

“El mercat elèctric espanyol és un exemple de socialització de les pèrdues i privatització dels beneficis”

Resum de les intervencions de la taula rodona ‘La revisió de la tarifa elèctrica’.

L'[Associació d'Amics](#) de la Universitat Autònoma de Barcelona va organitzar el debat **‘La revisió de la tarifa elèctrica’** el dijous **16 d'octubre** al [Col·legi de Periodistes de Catalunya](#) amb persones expertes de diferents disciplines.

Els ponents de la jornada van ser **Joan Batalla**, exconseller de la CNE i membre de la Càtedra de Sostenibilitat Energètica de la Universitat de Barcelona; **Jorge Fabra**, economista i president d'Economistas Frente a la Crisis i **Francesc Trillas**, professor d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona. **Joan Botella**, degà de la facultat de Sociologia i Ciències Polítiques de la UAB va presentar i moderar l'acte.

Joan Batalla començava la seva intervenció explicant que la situació del sector elèctric espanyol es troba en una situació molt desfavorable amb un dels preus finals d'electricitat més alts de la Unió Europea: *“La tarifa elèctrica significa per a la mitjana de les famílies espanyoles més d'un 10% dels seus ingressos, el nombre de famílies amb dificultats per pagar els rebuts augmenta, i un 9% tenen dificultats per climatitzar les seves llars, és a dir, passen fred.”* Segons l'Enquesta de Pressupostos Familiars, mentre que els ingressos a les llars disminueixen des del 2008, la despesa en energia ascendeix de forma radical des del 2007. Malgrat això, la sostenibilitat econòmico-financera del sistema elèctric és deficitària.

El consum energètic de les famílies ha caigut a xifres anteriors a la crisi econòmica, de manera que per recuperar els ingressos, es va pujar el preu del cost fix, una mesura recaptatòria, que fa molt més difícil reduir la despesa domèstica en electricitat, tot i prendre mesures d'estalvi energètic.

Segons la Comissió Europea en un comunicat d'aquest any, s'ha d'evitar augments desproporcionats de la despesa de l'energia causats per impostos, gravàmens o altres instruments introduïts pels Estats membres, un aspecte fonamental per a garantir una bona relació cost-eficàcia i contribuir a la millora de la competitivitat de la Unió Europea. El cost energètic mitja a la Eurozona en comparació amb altres economies com la Xina, el Japó o els Estats Units d'Amèrica, és el que ha sofert un increment més gran.

Fins a l'arribada de la llei del sector econòmic del 2013, només s'havien aprovat una sèrie de mesures de retallada de la despesa i increment dels ingressos per tal de corregir els desequilibri econòmic del sistema. És urgent segons Batalla, doncs, definir una nova estratègia i un full de ruta fins el 2020, un marc normatiu que garanteixi la estabilitat econòmico-financera del sistema elèctric de forma definitiva, i garantir el subministrament al menor cost possible per el consumidor, fomentant la competència i la capacitat d'elecció del consumidor.

Es pregunta, però si la reforma actual podrà aconseguir-ho, ja que aquesta s'ha centrat en el dèficit de tarifa, però algunes decisions són molt discutibles des de la perspectiva d'objectius de política energètica com són la eficiència, l'estalvi energètic o el desenvolupament del potencial de les energies renovables. La reforma, a més, ha obviat un aspecte bàsic; el disseny del mercat energètic i no aprofita per dur a terme una veritable revisió de la situació de la fiscalitat ambiental a Espanya.

Jorge Fabra explica que l'electricitat és un bé essencial, un bé públic que compleix amb els requisits de no rivalitat i no exclusió. En canvi, aquest bé està regit per un mercat igual que el d'altres béns comuns. Un mercat que redistribueix de manera desequilibrada i on els consumidors paguen costos molt alts: *“És un clar*

exemple de socialització de pèrdues i privatització de beneficis. Actualment no estem davant

d'una reforma, sinó davant una agudització dogmàtica i extrema de la reforma del 2007", afirma Fabra.

Els *windfall* profits o els beneficis percebuts per les tecnologies nuclears i hidroelèctriques són part de l'explicació fonamental del dèficit tarifari i dels alts preus de l'electricitat. Un cas clar i extrem de privatització dels beneficis que el mercat no pot legitimar, opina Fabra. Una regulació ineficient del mercat a Espanya, però també a Europa, assegura.

La reforma elèctrica del govern retalla la retribució de les tecnologies renovables i manté els alts beneficis d'hidroelèctriques i nuclears. Segons Fabra: *"La reforma consolida una privatització il·legítima dels beneficis nuclears i hidroelèctrics, trenca la confiança legítima d'inversors i consumidors en les normes de l'Estat, destrueix la seguretat jurídica, augmenta el risc del país, i paralitza o encareix les inversions que necessita un model energètic econòmic i mediambiental sostenible"*.

Segons l'economista cal:

- Restaurar el règim retributiu per a totes les inversions realitzades segons el marc regulatori amb el que van ser realitzades.
- Mantenir el mercat *spot* de l'electricitat, és a dir, el mercat que optimitza la utilització dels recursos energètics primaris i genera competitivitat als mercats d'abastiment de combustibles fòssils.
- Les inversions existents haurien de ser retribuïdes per diferències entre la retribució del seu específic marc retributiu i els preus del mercat, de manera que els costos de la generació renovable i els pagaments per capacitat que cobren les centrals tèrmiques fossin compensats amb l'ajustament dels beneficis injustificables de nuclears i hidroelèctriques.
- Crear un mercat de subhastes per tecnologia per a les noves inversions que determini de manera competitiva el seu règim retributiu.

L'electricitat és el principal vector energètic que pot permetre l'aprofitament massiu de recursos autòctons renovables, qüestió clau per la gestió del canvi climàtic, i també per aconseguir a mig termini la major contribució a la competitivitat de la nostra economia, afirma Fabra.

“No hi haurà sostenibilitat econòmica sense sostenibilitat mediambiental”, assegura, ja que les energies renovables van lligades a la independència energètica, a la tecnologia i innovació, a la creació de teixit industrial, empreses i treball, a la millora de la balança de pagaments, la preservació de recursos naturals d’alt valor econòmic, a la contenció de la contaminació i finalment a l’augment de la competitivitat de l’economia.

Per acabar Fabra assegurava: *“La reforma del sector elèctric és inexcusable, ha de ser tan profunda que la regulació del sector elèctric haurà de partir des de zero si volem seguir el camí de la transició energètica”.*

Segons **Francesc Trillas**, la qüestió de la tarifa elèctrica és un problema polític. Rodríguez Zapatero afirmava el 2007 al Congrés dels Diputats que el cost de l’electricitat no creixeria per sobre de la inflació per no afectar el poder adquisitiu de les famílies, malgrat això moltes personalitats polítiques del PSOE han estat i estan presents en els consells d’administració de les principals empreses productores d’electricitat o gas d’Espanya mentre les tarifes es disparen.

Trillas va fer un breu repàs a la història del mercat energètic. La reestructuració del sector que té lloc als anys 1990 a molts països del món intenta compatibilitzar:

- La **Regulació** en els segments de monopoli natural, transport i distribució.
- La **Competència** en els segments potencialment competitiu, essencialment generació.

Les reformes des de 2012 alteren la remuneració d’inversions en energies renovables que ja s’havien realitzat, deixen intactes el mercat majorista i la remuneració de les energies convencionals.

El procés de la reforma ha estat caracteritzat, segons Trilla, per debats a porta tancada i enfrontaments entre ministres amb nul·la transparència. Les empreses elèctriques concentren una part desproporcionada de presència d’ex personalitats polítiques com a membres del consell, assessors o directius. D’altra banda, en països amb millors sistemes regulatoris hauria

sigut normal en un procés de reforma: un llibre blanc, la participació de sectors interessats i l'input d'alguna autoritat independent.

Assegura que el sector elèctric ha de contribuir significativament a frenar el canvi climàtic, i que els mecanismes de mercat no ho faran per si sols. Els experts i autoritats internacionals en les darreres dues dècades han recomanat la creació de reguladors independents en l'àmbit nacional/estatal.

Per tal de construir una sòlida arquitectura institucional, cal segons Trillas:

- Millorar els mecanismes participatius, la transparència, la rendició de comptes. A més, és necessària la presència d'alguna autoritat independent a càrrec d'algun aspecte concret.
- Federalisme democràtic: tots els nivells de govern tenen un rol important, quan es vigilen entre ells eviten el risc de la "tirania de la majoria", sense allunyar-se de la democràcia.

Caldria, a més, posar l'èmfasi en un nou marc legal estable europeu. Reformar de veritat el sector elèctric implica resoldre conjuntament: qüestions d'eficiència (assignativa i energètica), problemes distributius, reptes mediambientals, incentius a la inversió, explica.

És un sector molt polititzats, de manera que pels estats membres és difícil resoldre els problemes de forma individual. Trillas creu que Europa ha donat massa discreció als estats membres en electricitat (en comparació amb sectors com el de les telecomunicacions). Una reforma raonable hauria d'afavorir l'entrada de nous competidors, la integració dels mercats europeus i comprometre's a objectius de sostenibilitat financera i mediambiental, conclou l'expert.

Després de les ponències, la jornada va acabar, com és habitual, amb una ronda de preguntes de les persones assistents. Aquestes jornades s'emmarquen dins les activitats de ['La Universitat Opina'](#), uns debats que l'Associació organitza diverses vegades durant l'any sobre temes que preocupen la ciutadania amb la voluntat sempre d'oferir una plataforma de reflexió i d'enfortir el nexa d'unió entre la Universitat i la societat. És per aquest motiu que a les jornades hi participen com a ponents acadèmics de diverses universitats, així com experts en la matèria.

Totes les jornades es transcriuen i se'n penja el contingut íntegre a la web de l'Associació d'Amics de la UAB. Podreu trobar, doncs, la transcripció de l'acte ben aviat a: www.amicsuab.cat.

Més informació, fotografies i vídeo de l'acte: <http://dom.cat/dkx>

